

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-338-77>

УДК 658.14

БОНДАРЕНКО Валерій

Національний університет біоресурсів і природокористування України
<https://orcid.org/0000-0002-5929-7158>

ЛІ Цзехао

Національний університет біоресурсів і природокористування України
<https://orcid.org/0009-0004-0870-0511>

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МОЛОЧНОЇ ГАЛУЗІ В ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Робота присвячена аналізу молочної галузі в Україні, яка є однією з провідних складових харчової промисловості країни. У статті розглянуто тенденції розвитку підприємств молокопереробної промисловості, визначено основні виклики та можливості для їхнього подальшого зростання, а також проаналізовано глобальні фактори, які впливають на розвиток цієї індустрії та стимулюють її до структурних змін. На підставі досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців були ідентифіковані проблеми, що перешкоджають ефективному функціонуванню молочної промисловості в Україні, та визначено, які з них є найбільш критичними в умовах сучасного ринку.

Основні проблеми пов'язані з низькою ефективністю функціонування молокопереробних підприємств, впливом глобальних економічних факторів, нестабільністю внутрішнього ринку та необхідністю адаптації до нових політичних і екологічних умов. Зокрема, криза в аграрному секторі та загострення форс-мажорних обставин, спричинених військовими діями, ускладнюють ситуацію, вимагаючи від галузі швидкого реагування та структурних змін. Щоб відповісти на ці виклики, молочному сектору необхідно впроваджувати новітні технології, підвищувати стандарти якості продукції та оптимізувати бізнес-операції.

Крім того, непередбачувані виклики, включаючи військові дії, що тривають в країні, порушують ланцюги поставок, підвищують виробничі витрати та ставлять під загрозу утримання ринку. Поточна ситуація в молочній галузі вимагає комплексного аналізу для визначення її сильних і слабких сторін, а також виявлення шляхів для зростання.

Особлива увага приділяється перспективам розвитку ринку, можливостям інвестування, технологічним інноваціям у переробці молока та підвищенню стандартів якості продукції. Аналіз показує, що для збереження конкурентоспроможності та підвищення ефективності необхідно адаптуватися до сучасних тенденцій і впроваджувати інноваційні рішення. Практична значимість статті полягає в наданні рекомендацій для учасників ринку щодо підвищення конкурентоспроможності та подолання поточних загроз.

Ключові слова: ринок молока, молочна галузь, виробництво молока, якість молочної продукції, ціни на молоко, експорт молока, імпорт молочної продукції, молочна промисловість, загрози для ринку, перспективи розвитку, державна підтримка, конкуренція, споживання молочних продуктів, переробка молока, технології в молочній галузі, екологічні фактори, інвестиції, стандарти якості, тенденції ринку, криза в агросекторі.

BONDARENKO Valerii, LI Zehao

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

PROBLEMS OF DAIRY INDUSTRY DEVELOPMENT IN THE COUNTRY'S ECONOMIC DEVELOPMENT

This article analyzes the dairy industry in Ukraine, which is one of the leading components of the country's food industry. The article examines the trends in the development of dairy processing enterprises, identifies the main challenges and opportunities for their further growth, and analyzes the global factors that influence the development of this industry and stimulate it to structural changes. Based on the research of domestic and foreign scholars, the article identifies the problems that impede the effective functioning of the dairy industry in Ukraine and determines which of them are the most critical in the current market conditions.

The main problems are related to the low efficiency of dairy processing enterprises, the impact of global economic factors, the instability of the domestic market and the need to adapt to new political and environmental conditions. In particular, the crisis in the agricultural sector and the aggravation of force majeure caused by the military actions complicate the situation, requiring the industry to respond quickly and make structural changes. To meet these challenges, the dairy sector needs to implement the latest technologies, raise product quality standards and optimize business operations.

In addition, unpredictable challenges, including the ongoing military action in the country, disrupt supply chains, increase production costs and threaten market share. The current situation in the dairy industry requires a comprehensive analysis to identify its strengths and weaknesses and to identify opportunities for growth.

Particular attention is paid to market development prospects, investment opportunities, technological innovations in milk processing and raising product quality standards. The analysis shows that in order to remain competitive and increase efficiency, it is necessary to adapt to current trends and implement innovative solutions. The practical significance of the article is to provide recommendations for market participants to increase competitiveness and overcome current threats.

Keywords: dairy market, dairy industry, milk production, quality of dairy products, milk prices, milk exports, dairy imports, dairy industry, threats to the market, development prospects, government support, competition, dairy consumption, milk processing, technologies in the dairy industry, environmental factors, investments, quality standards, market trends, crisis in the agricultural sector.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Актуальність дослідження проблеми в даній статті полягає в тому, що молочна галузь України, незважаючи на своє стратегічне значення для харчової промисловості, стикається з численними викликами, які загрожують її стабільному розвитку.

Водночас важливо ефективно управляти ризиками та використовувати інвестиційні можливості для розвитку підприємств. Основний виклик полягає в необхідності адаптуватися до швидкозмінного ринкового середовища, зберігаючи при цьому конкурентоспроможність у складних економічних умовах.

Молочний сектор в Україні є життєво важливим компонентом національного сільськогосподарського сектору, відіграючи вирішальну роль у забезпеченні продовольчої безпеки та роблячи значний внесок в економічний розвиток. Високий попит на молочні продукти як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках створює значні можливості для зростання та модернізації галузі. Проте, незважаючи на своє стратегічне значення, молочний ринок в Україні стикається з різними проблемами, які перешкоджають його розвитку та загрожують його стабільності. Ці проблеми включають низьку ефективність виробництва, труднощі з дотриманням стандартів якості, а також політичні та економічні фактори, що впливають на динаміку ринку. З моменту здобуття незалежності молочна галузь України зазнала значних перетворень, позначених як успіхами, так і невдачами. З одного боку, впровадження нових технологій та поступове покращення якості продукції підвищило конкурентоспроможність галузі на світовій арені. З іншого боку, такі постійні проблеми, як нестабільність внутрішнього ринку, недостатній рівень інвестицій та вплив глобальної економічної кон'юнктури, залишаються невирішеними, що вимагає швидкої адаптації до мінливих обставин.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Сучасні проблеми молочної галузі викликають значний інтерес як у вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Зокрема, у роботах О. Петухової, Д. Лозовика, Т. Тимофіїва та інших досліджуються питання ефективного функціонування молокопереробної промисловості в Україні та окреслюються можливі шляхи її розвитку. Дослідження Т. Мостенської, Н. Скопенко, Н. Белінської, В. Бондаренка, В. Ємцева зосереджені на вивченні основних факторів, які впливають на глобальну молочну індустрію та сприяють її подальшим структурним змінам. Окрім того, актуальні питання функціонування та взаємодії всіх елементів молочної продовольчої системи активно обговорюються на міжнародних платформах, таких як Міжнародна молочна федерація (IDF), Європейська молочна асоціація (EDA), Міжнародна мережа порівняння молочних ферм (IFCN), а також на галузевих громадських форумах в Україні (Асоціація виробників молока, Спілка молочних підприємств України тощо). Проте, незважаючи на значну кількість досліджень, присвячених розвитку молочної промисловості в Україні, багато питань залишаються відкритими та потребують додаткового вивчення.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є аналіз ринку молока в Україні, визначення основних загроз, що стоять перед галуззю, і перспектив її подальшого розвитку. Дослідження спрямоване на виявлення поточних тенденцій у молочної промисловості, включно з позитивними й негативними змінами, що відбулися протягом останніх років. Важливою складовою є визначення основних проблем, які заважають ефективному функціонуванню галузі, з огляду на внутрішні фактори, такі як низька ефективність виробництва, і зовнішні виклики, пов'язані з політичною та економічною нестабільністю. У роботі також оцінюється вплив глобальних і локальних економічних факторів на ринок молока, аналізуються зовнішні загрози та можливості для молочної галузі. Значна увага приділяється можливостям модернізації виробництва й впровадження технологічних інновацій, які здатні покращити якість продукції та підвищити ефективність управління бізнес-процесами. На основі отриманих результатів пропонуються рекомендації щодо оптимізації стратегій розвитку молочних підприємств і адаптації галузі до нових економічних умов.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Війна в Україні, економічна криза, девальвація гривні, зниження доходів населення та постійне зростання цін на продовольчі та непродовольчі товари принесли нову реальність на ринок молока та молочних продуктів. Військові дії зруйнували інфраструктуру, ускладнили логістику, порушили ланцюги поставок та негативно вплинули на стабільність молочної галузі. Наявність кризових тенденцій у вітчизняній економіці, важливість забезпечення населення молочними продуктами відповідно до обґрунтованих норм споживання та структурно-географічна перебудова експорту визначили актуальність дослідження зовнішнього середовища молокопереробних підприємств. Необхідно виявити потенційні загрози та розглянути можливості їх запобігання та усунення в умовах активізації євроінтеграційних процесів та нових викликів.

В умовах зростаючого світового попиту на молочні продукти українська молокопродукція стикається як з можливостями, так і з труднощами, що постають перед молочною галуззю. Значна

конкуренція на внутрішньому ринку, де домінують великі гравці, такі як «Лакталіс Україна», «Данон», «Терра Фуд» та інші, вимагає від компаній розробки ефективної стратегії розвитку та модернізації виробництва. Однак війна в Україні додала нових перешкод, які суттєво впливають на роботу молокопереробних підприємств. Зокрема, руйнування інфраструктури та труднощі з постачанням сировини призвели до скорочення обсягів виробництва та збільшення виробничих і логістичних витрат.

Крім того, погіршення економічної ситуації в країні, зниження купівельної спроможності населення та зростання цін на енергоносії створили додатковий тиск на молочний ринок. Тим не менш, перспективи української молочної галузі залишаються значними, особливо в контексті активізації євроінтеграційних процесів. Відкриття нових ринків збуту в Європі, можливість доступу до передових технологій та інвестицій можуть стати важливими факторами розвитку. Однак ефективне використання цих можливостей вимагає адаптації до європейських стандартів якості та модернізації виробничих процесів.

З огляду на дефіцит молока та падіння кількості поголів'я корів молочний бізнес доцільно сформував програмний документ щодо розвитку молочного скотарства в Україні.

У цьому контексті має бути проведена інвентаризація змісту Концепції Державної цільової економічної програми розвитку тваринництва до 2033 року та Плану заходів щодо її реалізації.

Для вирішення цих проблем також важливо знайти можливості для відновлення державної фінансової підтримки розвитку молочного скотарства.

Бізнес закликає уряд хоча б частково відновити окремі інструменти бюджетної підтримки, які використовувались у 2021 році та які очікувалися у 2022 році. Зокрема, йдеться про компенсацію частини вартості племінних корів та виплату бюджетної дотації за забезпечення приросту поголів'я.

Крім того, галузь потребує максимального залучення коштів донорів для стимулювання розвитку сімейних молочних ферм та «обілення» ринку.

Ще однією необхідністю є підвищення рівня фінансового, насамперед кредитного, забезпечення молокопереробних підприємств. Це допоможе їм уникнути кризи ліквідності та провести технологічне переоснащення виробництва. Зокрема, молочні підприємства закликають разом шукати можливості для збільшення ліміту кредитування за програмою Доступних кредитів «5-7-9».

Бізнес просить запустити спільний проєкт щодо відновлення статистики обсягів виробництва молокопродуктів. Це дозволить і ринку, і владі мати об'єктивну інформацію про обсяги виробництва молокопродуктів.

Українська молочна галузь наразі перебуває у дуже важкому стані і потребує антикризової програми. «Насамперед державна підтримка має бути зосереджена на збільшенні кількості сучасних молочних ферм, здатних випускати молоко преміальної якості. Під час війни про це не прийнято говорити, але якби з України не виїхали 10 мільйонів громадян, молочна галузь вже не змогла б забезпечити внутрішній ринок через дефіцит виробництва», – зазначив він під час зустрічі з міністром.

Сьогодні головне завдання – розв'язати критичну ситуацію зі збільшенням поголів'я корів, а також реформувати виробників молока серед населення у малі сімейні ферми чи такі форми, як молочні кооперативи.

Сьогодні в Україні промислове виробництво молока становить 3,6 млн тонн, виробництво в господарствах населення – 4 млн тонн. І, на жаль, практично все молоко, яке виробляє населення, вважається несортним.

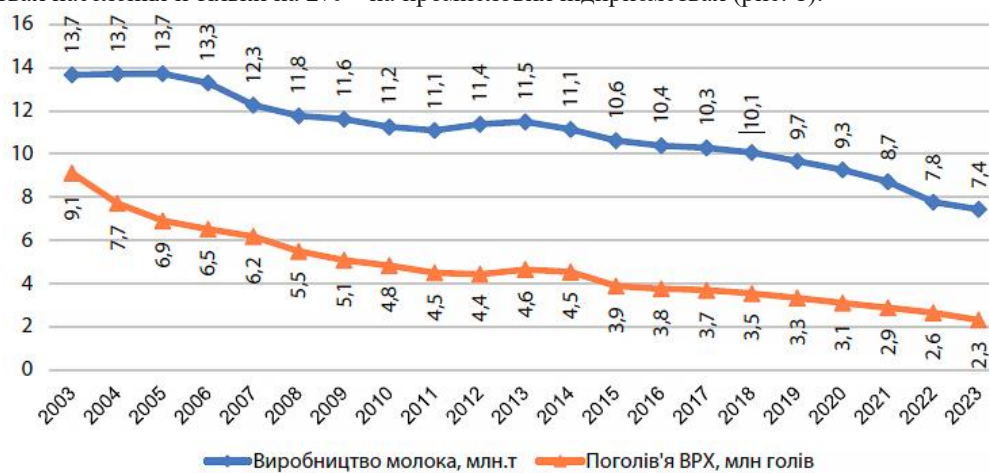
Стандарти Євросоюзу забороняють його використовувати для переробки. Тому бізнес змушений інвестувати у нові сучасні ферми, які можуть давати молоко належної якості. Потреба збільшення поголів'я на фермах з 500 корів до 3500 вимагає великих інвестицій. Для цього потрібна державна підтримка. В Євросоюзі компенсують до 50 % таких інвестицій. Якби в Україні компенсували 25 %, це б вирішило проблему. Потенційно Україна здатна виробляти до 30 млн тонн молока і бути потужним гравцем на європейському ринку.

Розвиток молочної галузі в Україні протягом останніх років спричинив занепокоєння. За останні 20 років обсяг виробництва молока мав тенденцію до зниження, в середньому демонструючи падіння на 3 % щороку. Початок повномасштабного вторгнення став серйозним випробуванням для молочної галузі України – війна вплинула на всі етапи виробництва та переробки молока. Основними проблемами стали зменшення поголів'я, зниження надоїв, пошкодження інфраструктури та порушення логістики. Особливо постраждали прифронтові території, де господарства були змушені забивати худобу через брак кормів і ветеринарних ресурсів.

Отже, тенденція до зниження поголів'я ВРХ в Україні є тривалою. І хоча повномасштабна війна суттєво вплинула, проте основними причинами фермери називають фінансові. Утримання корів стає дорожчим через зменшення рентабельності виробництва молока й збільшення витрат на підготовку кормів, дизельне паливо та електроенергію. Згідно з дослідженням «Україна: вплив війни на прибутковість сільськогосподарського виробництва», проведеного КАБ та Мінагрополітики, виробничі витрати збільшуються швидше, ніж ціни на готову продукцію. Крім того, 2024 року очікується підвищення вартості кормів через підвищення цін на зернові й олійні культури, здороження електроенергії, девальвацію гривні. Також помітний вплив на галузь має зниження купівельної спроможності українців та, як наслідок, відмова

або зменшення споживання дорожчих продуктів (масла, сирів тощо). Викликом для фермерів є скорочення пасовищ і сільськогосподарських земель для посівної внаслідок забруднення мінами та снарядами.

Найуразливішими до зазначених чинників впливу є господарства населення, де скорочення поголів'я ВРХ відбувається швидшими темпами. Великі підприємства, навпаки, виявилися стійкішими до викликів воєнного часу. Так, станом на 1 серпня 2024 року сумарне скорочення поголів'я (за всіма типами господарств) становило – 7 % (як порівняти 1 серпня 2023 року). З них на 10 % впала чисельність ВРХ в господарствах населення й тільки на 2% – на промислових підприємствах (рис. 1).

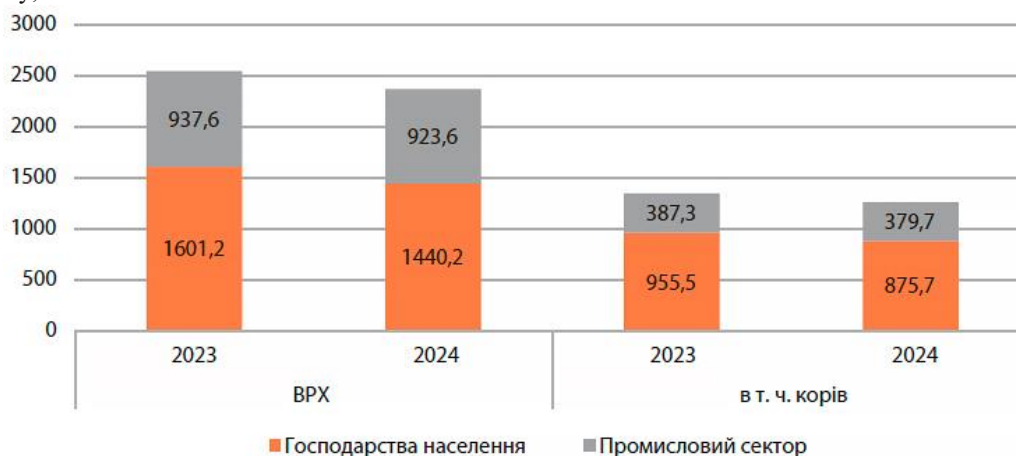


Джерело: Державна служба статистики України, оцінка Pro-Consulting

Рис. 1. Динаміка виробництва молока та поголів'я ВРХ в Україні

Найбільше зростання чисельності великої рогатої худоби, порівнюючи з показниками на 1 серпня попереднього року, зафіксовано на сільськогосподарських підприємствах Тернопільської (+13 %), Миколаївської (+8 %), ІваноФранківської (+4 %) та Черкаської (+3 %) областей. Наразі за сумарним поголів'ям ВРХ в усіх типах господарств лідирують Хмельницька, Вінницька та Полтавська області, поголів'я в кожній із цих областей перевищує 150 тис. голів.

Існує думка, що нині Україна має найнижчий рівень поголів'я ВРХ, надалі ж прогнозується відновлення переважно завдяки великим підприємствам (рис. 2). Проте правдивих даних, що підтвердили б цю гіпотезу, немає.



Джерело: оцінка Pro-Consulting

Рис. 2. Наявність ВРХ по групах виробництва

Вочевидь найгостріша криза тваринництва наразі спостерігається у східних областях, які наближені до зони бойових дій. Так, станом на квітень 2024 року в Донецькій області лишилось усього сім агрофірм, які утримують корів (до повномасштабного вторгнення таких підприємств було 18). У Харківській області багато фермерів втратили поголів'я, а наявна худоба часто лишається непродуктивною через вимушену перерву в репродуктивному циклі, оскільки кормів бракувало для повноцінного годування тільних корів.

2024 року фермери по всій території країни відчули сильний вплив перебоїв з енергопостачанням. Через тривалий період аномальної спеки, у який підприємці не мали можливостей охолоджувати приміщення для утримання худоби, починаючи з липня, спостерігалась «епідемія» теплових ударів у корів, що негативно вплинуло на продуктивність. Не дивно, що за результатами опитування, проведеного Pro-Consulting улітку цього року, 76% респондентів основною проблемою галузі називали нестабільність

енергопостачання. Варто зазначити, що навесні стан енергетики вважали вирішальним чинником усього 55 % опитаних.

До нестабільності електропостачання також додаються проблеми з оборотними коштами. Так, невеликі виробництва та сімейні фермери часто не здатні перейти на забезпечення електроенергією від генераторів, оскільки не мають достатньої «фінансової подушки» для інвестиції у власну енергонезалежність (рис. 3).

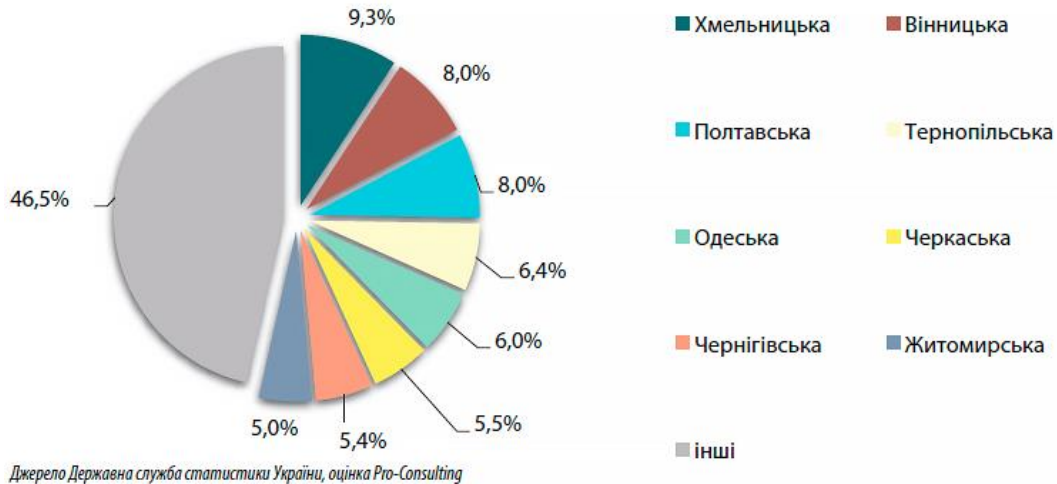


Рис. 3. Забезпеченість молокогосподарств власною електроенергією

Окрім загальних для галузі викликів експерти зауважують, що малі господарства демонструють значно нижчі показники продуктивності, як порівняти з великими промисловими підприємствами. Серед причин називають не лише менші фінансові можливості для модернізації ферм, а й значно гіршу генетику худоби. Згідно з дослідженнями швейцарсько-українського проекту «Розвиток торгівлі з вищою доданою вартістю в органічному та молочному секторах України», лідерами з надовою молока в Україні стали ті регіони, де розміщено потужності великих аграрних компаній і переробників молока, таких як ІМК, «Терра Фуд», «Молочний альянс», «ВімБілль-Данн», «Молокія» й ін. Ці компанії мали можливість інвестувати в сучасні технології та породи корів із високою молочною продуктивністю. В регіонах, де переважають мікрота малі фермерські господарства, середня продуктивність корів мала критично низькі показники, подекуди на рівні країн Африки.

У січні-травні 2024 року обсяги надоїв у ЄС збільшувались на 1 % і досягли 62,79 млн тонн за пів року. Проте виробництво молока в Західній Європі вийшло на плато в червні й надалі почало скорочуватись через аномальну спеку, яка знизила продуктивність корів. В Ірландії, навпаки, волога і холодна весна вплинули на продуктивність пасовищ, що призвело до падіння надоїв. Виробництво також знижувалось у Нідерландах, Данії та Великій Британії. Молокопереробні підприємства Західної Європи зіткнулися з браком вершків через високий попит на масло, а сировари відчували дефіцит на фоні підвищення попиту на сири в Південній Європі. Своєю чергою, Китай протягом другого кварталу наростив імпорт сирів, вершкового масла та казеїнатів, що збільшило навантаження на молокопереробні підприємства в країнах – лідерах галузі. Згідно з даними Global Dairy, для забезпечення сировиною молокопереробних заводів Західної Європи туди почали доставляти наливні вершки з польських ферм. Таким чином, на фоні дефіциту сировини та продукції у Європі експорт молочних продуктів усе ще є привабливим напрямом для українських виробників. Особливо вигідними влітку були такі продукти, як вершкове масло, сухе молоко, сири та молочна сироватка.

Найпомітнішим на міжнародних ринках стало підвищення ціни вершкового масла та безводного молочного жиру. У червні 2024 року біржові ціни цих продуктів, за даними Global Dairy Trade (GDT), сягнули п'ятирічного максимуму і становили в середньому 7350 дол. США за тону вершкового масла та 7417 дол. США за тону зневодненого молочного жиру. У вересні ціни вершкового масла дещо знизилась, а ціна жиру й надалі тримається вищою за 7000 дол. Своєю чергою, стабільно підвищуються біржові ціни на сири — моцарелу та чеддер (у вересні +4,5 % та +2,9 % відповідно). Інші біржові молочні продукти також демонструють підвищення цін у вересні, проте тенденції за рік по них не такі однозначні. Загалом ціновий тренд наприкінці вересня на біржові молочні продукти був висхідним із темпом приросту +0,8 % за два тижні.

На фоні світових тенденцій простежимо за станом зовнішньої торгівлі українськими молочними продуктами. За даними Державної служби статистики України, у період із січня по серпень 2024 року було експортовано 82,96 тис. тонн молочних продуктів на суму 199,49 млн доларів. Експорт у фізичних обсягах збільшився на 10 %, а виручка – на 8 %, як порівняти з аналогічним періодом минулого року. У натуральному вираженні найбільше в серпні було експортовано молока та вершків (згущених і не згущених),

на третьому місці – молочна сироватка. У грошовому вираженні лідерами по експорту в серпні стали масло вершкове, молоко та вершки згущені й сири. У вересні попит на сири та молочну сироватку також збільшувався, що підтримує високий рівень рентабельності підприємств молочної галузі.

Одним зі значних викликів для українських експортерів є обмеження можливостей переробки молока на підприємствах через тривалі вимкнення електроенергії, спричинені ракетними ударами росії по енергетичній інфраструктурі. У такі періоди потужностей альтернативних джерел енергопостачання (переважно дизельних генераторів) недостатньо для забезпечення роботи виробництва. Також через нестабільність енергопостачання ускладнено тривале зберігання сировини та продукції з дотриманням температурного режиму.

Імпорт молочної продукції в Україну, своєю чергою, знижується. Так, за попередніми даними Державної служби статистики України, у серпні 2024 року було імпортовано 4,55 тис. тонн молочних продуктів, що на 2 % менше, як порівняти із серпнем попереднього року та з липнем поточного. Зменшення обсягів імпорту торкнулося більшості молочних продуктів, за винятком кисломолочних продуктів (імпорт у ваговому вираженні збільшився на +12 %), сирів (+6 %) та морозива (+16 %). Основними постачальниками є країни ЄС, а також Велика Британія, Швейцарія, Норвегія, Сербія та Молдова. За перші вісім місяців 2024 року загальний імпорт молочних продуктів до України становив 36,78 тис. тонн, що на 4 % менше, як порівняти з аналогічним періодом минулого року. Сальдо зовнішньої торгівлі у серпні 2024 року є позитивним і досягло 3,19 млн доларів США.

Ураховуючи такий неоднозначний стан галузі як в Україні, так і у світі, фермери та переробники часто не мають стратегій розвитку на далеку перспективу. Для вітчизняних підприємців ситуація ускладнюється потенційним вступом України до Євросоюзу, що, з одного боку, може викликати зміну «правил гри» на ринку, але з іншого – розширити можливості для експорту й розвитку. За оцінками Співки молочних підприємств України, ситуація, що нині складається, призведе до концентрації виробництва молока в сегменті великих і середніх підприємств, які вже готові інвестувати в збільшення поголів'я та модернізацію виробничих потужностей. Своєю чергою, малі та сімейні фермери без значної підтримки від держави або міжнародних організацій і надалі відмовлятимуться від утримання великої рогатої худоби.

Згідно з недавнім дослідженням від Rabobank, ринок молока у Китаї у 2023 році продемонстрував зростання у споживанні на 7 млн тонн. Це свідчить про те, що молоко відіграє важливу роль у харчовій промисловості країни. З урахуванням швидкого зростання населення, попит на молочні продукти в Китаї стабільно росте.

На початку 2000-х років Китай був переважно імпортером молочної продукції. Однак завдяки інвестиціям у виробництво та зростанню внутрішніх витрат, до 2023 року Китай став одним із найбільших виробників молока у світі. Етапи розвитку китайського ринку молока також були пов'язані зі збільшенням поголів'я корів та впровадженням нових технологій.

Останніми роками над ринком домінували кілька великих молочних виробників. Згідно з даними Rabobank, лідерами ринку є компанії з власним виробництвом та високим рівнем продукції. Ці компанії активно впливають формування цін і трендів на молочному ринку країни.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Комплексний підхід до розробки стратегій для молочної галузі повинен включати кілька ключових напрямків, що допоможуть забезпечити її стійке зростання. По-перше, необхідно зосередитися на модернізації виробництва та впровадженні інноваційних технологій, таких як автоматизація процесів і використання сучасного обладнання, що дозволить підвищити ефективність та знизити собівартість продукції. По-друге, важливим є розвиток експортного потенціалу, включаючи вихід на нові міжнародні ринки та адаптацію продукції до європейських стандартів якості. Це вимагатиме сертифікації продукції та відповідності новим вимогам. Також варто спрямувати зусилля на диверсифікацію асортименту, включаючи розробку нових продуктів, зокрема органічних, безлактозних або функціональних молочних виробів, які відповідають сучасним споживчим трендам. Водночас необхідно розвивати маркетингові стратегії, спрямовані на підвищення обізнаності про продукцію та її просування як на внутрішньому ринку, так і за кордоном. Використання цифрових каналів, онлайн-продажів і активна присутність у соціальних мережах можуть сприяти залученню нових споживачів.

Крім того, важливо посилити державну підтримку, зокрема шляхом участі у програмах субсидування та грантового фінансування, що сприятиме модернізації підприємств і розвитку експорту. Нарешті, слід звернути увагу на підвищення якості управління та розвитку людського капіталу, забезпечуючи навчання працівників і впровадження сучасних управлінських практик. Усі ці стратегії разом можуть допомогти молочній галузі подолати кризові явища та створити умови для сталого зростання в майбутньому.

Література

1. Величко А. Є. Кухарук Р. М., Маслова І. В., Пухлякова М. В. Стан та перспективи розвитку ринку молока та молочних продуктів України. *Агросвіт*. 2021.
2. Бовкун А.О. Сучасний стан та тенденції розвитку молочної галузі України. URL: http://ipdo.kiev.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=259.
3. Капустіна Катерина. Як війна-2022 змінює ринок молока в Україні. 2022. URL: <https://zemliak.com/biznes/2590-yak-viyna-2022-zminyuye-rinok-moloka-v-ukrajini>
4. Вінтоняк Василь. ІНФАГРО. Зміни в молочної галузі за рік війни. 2023. URL: https://infagro.com.ua/ua/wp-content/uploads/2023/04/Molochniy_eksport_23_B01.pdf
5. Державна служба статистики України: веб-сайт. URL: <http://ukrstat.gov.ua>.
6. Мошковська О. А. Аналіз сучасного стану молокопродуктового підкомплексу України, проблеми його розвитку та шляхи їх вирішення. *Агросвіт*. 2019.
7. Global dairy platform (GDP): веб-сайт. URL: <https://www.globaldairyplatform.com>.
8. ІНФАГРО. Глобальний молочний ринок: відновлення цін відбувається повільніше, ніж прогнозувалося. 2024. URL: <https://infagro.com.ua/ua/2024/06/20/globalniy-molochniy-rinok-vidnovlennya-tsin-vidbuvayetsya-povilnishe-nizh-prognozuvalosya/>

References

1. Velychko A. Ye. Kukharuk R. M., Maslova I. V., Pukhliakova M. V. [2021] Stan ta perspektyvy rozvytku rynku moloka ta molochnykh produktiv Ukrainy. [State and prospects of development of the market of milk and dairy products of Ukraine], *Ahrosvit*.
2. Bovkun A.O. Suchasnyi stan ta tendentsii rozvytku molochnoi haluzi Ukraini. [Current state and trends in the development of the dairy industry in Ukraine] URL: http://ipdo.kiev.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=259.
3. Kapustina Kateryna. [2022] Yak viina-2022 zminiuye rynek moloka v Ukraini [How the war of 2022 is changing the milk market in Ukraine] URL: <https://zemliak.com/biznes/2590-yak-viyna-2022-zminyuye-rinok-moloka-v-ukrajini>
4. Vintoniak Vasyl. [2023] INFAGRO. Zminy v molochnii haluzi za rik viiny. [INFAGRO. Changes in the dairy industry during the year of war], URL: https://infagro.com.ua/ua/wp-content/uploads/2023/04/Molochniy_eksport_23_B01.pdf
5. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine] veb-sait. URL: <http://ukrstat.gov.ua>.
6. Moshkovska O. A. [2019] Analiz suchasnoho stanu molokoproduktovoho pidkompleksu Ukrainy, problemy yoho rozvytku ta shliakhy yikh vyrishennia [Analysis of the current state of the dairy subcomplex of Ukraine, problems of its development and ways to solve them], *Ahrosvit*.
7. Global dairy platform (GDP): veb-sait. URL: <https://www.globaldairyplatform.com>.
8. INFAGRO. Hlobalnyi molochnyi rynek: vidnovlennia tsin vidbuvaietsia povilnishe, nizh prognosovalosia. [2024] [INFAGRO. Global dairy market: price recovery is slower than expected] URL: <https://infagro.com.ua/ua/2024/06/20/globalniy-molochniy-rinok-vidnovlennya-tsin-vidbuvayetsya-povilnishe-nizh-prognozuvalosya/>